

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82490,Gralath-Daniel.html>
2022-09-30, 08:52

Gralath Daniel

GRALATH Daniel (30 V 1708, Gdańsk – 23 VII 1767, tamże), fizyk i prawnik. Syn Karola Ludwika, kupca, i Konkordii z domu Grentz.

Kształcił się w Gdańskim Gimnazjum Akademickim, potem 1728–34 studiował w Halle, Lejdzie i Marburgu, gdzie słuchał wykładów Ch. Wolffa. W XI 1742 założył w Gdańsku Societas Physicae Experimentalis, pierwsze w Polsce towarzystwo przyrodnicze, którego celem było prowadzenie badań w zakresie fizyki doświadczalnej. Wyniki były publikowane w języku niemieckim w „Versuche und Abhandlungen der naturforschenden Gesellschaft in Danzig”. Czynione przez gdańszczan próby przekształcenia Towarzystwa w ogólnopolską akademię nauk nie powiodły się, przypuszczalnie ze względu na przeciwdziałanie biskupa Andrzeja Załuskiego, który miał własny, nigdy zresztą niezrealizowany, pomysł takiej akademii.

Najwybitniejsze wyniki G. dotyczą elektryczności. Po otrzymaniu wiadomości o butelce „lejdejskiej” od E. von Kleista z Kamienia Pomorskiego, rozpoczął doświadczenia i w IV 1746, jako pierwszy na świecie, połączył kilka butelek, zestawiając baterię kondensatorów, oraz wyładował je w łańcuch składający się z 20 osób. Próbował następnie, bez powodzenia, znaleźć przy użyciu wagi zależność siły elektrycznej od odległości. Wyniki opisał w pierwszym tomie „Abhandlungen” (1747). Następnie opracował i 1747–56 opublikował obszerną trytomową *Geschichte der Elektrizität* [‘historię elektryczności’] oraz wykaz dzieł z dziedziny elektryczności. Prace te były przez lata szeroko cytowane i są do dziś pamiętane.

G. prowadził także ożywioną i owocną działalność polityczną i społeczną, był ławnikiem Starego Miasta, członkiem Rady Miejskiej oraz od 1763 burmistrzem Gdańska. Król August III

Sas bardzo go cenil i nadał mu tytuł łowczego na Mierzei.
Dzięki fundacji G. powstała piękna lipowa aleja między
Gdańskiem i Wrzeszczem (dziś Aleja Zwycięstwa).

PSB (S. Sokół).

J.L. Heilbron: *Electricity in the 17th and 18th Century. A Study
in Early Modern Physics*, Berkeley 1979; E. Hoppe:
Geschichte der Physik, Braunschweig 1926 (reprint 1965); A.
Januszajtis: *Gdańscy pionierzy fizyki*, SMDNP Seria C 1975, z.
20.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)